

NIEUWE STRIJD IN DE DUITSCHE ZIEKENFONDSEN IN HET VOORUITZICHT. — Het „Berliner Abkommen", de overeenkomst, waarmede drie jaren geleden de dreigende breuk tusschen de Duitse ziekenfondsen en artsen is bezworen, heeft naar het gevoelen van de leiders dier fondsen reeds te lang den vrede in stand gehouden. De „Hauptverbände" der ziekenfondsen hebben bekend gemaakt, dat zij wel bereid zijn, het „Abkommen" te handhaven en ook den 5 pCt.'s toeslag op het gezamenlijk bedrag der geneeskundige honoraria willen blijven afdragen voor de vergoeding, die nog steeds aan de Nothelfer (scil. „onderkruipers") van toenmaals moet worden uitgekeerd, maar dat zij toch eenige ingrijpende veranderingen wenschen. Zoo willen zij afschaffen het bijna overal ingevoerde gebruik, dat het gezamenlijk honorarium aan de artsenvereniging wordt betaald ter verdeeling onder de artsen. Ook willen zij, dat in commissies, die voor zuiver geneeskundige aangelegenheden hebben te zorgen, zooals die voor de geneesmiddelen, voor de contrôle der declaraties van geneeskundigen, enz., de verzekerden even sterk vertegenwoordigd zijn als de artsen. *Ten slotte willen zij in het vervolg geen collectieve verdragen met geneeskundige vereenigingen sluiten, maar met ieder arts een afzonderlijke overeenkomst sluiten.* De bijl wordt dus terstond aan den wortel geslagen! De hoofdbesturen van den Aerztereineinsbund en het Leipziger Verband hebben begrepen, dat het hier gaat om wat de artsen met offers en strijd van lange jaren hebben verkregen en hebben de artsen vermaand, zich niet te laten overbluffen, maar vast te houden aan hun eenigen waarborg, de organisatie, zonder welke zij weerloos zijn overgeleverd aan ieders kwaadwilligheid (*Münch. med. Wochenschr.* n°. 43). Ook hier moge men wel bedenken, dat het met waken en strijden niet uit zal zijn, als men eens er in zal geslaagd zijn om overal redelijke contracten tot stand te brengen. Wat nu in Duitschland gebeurt, zij een heilzame les.

VERPLICHTING VAN VERZEKERDEN OMEEN OPERATIE TE ONDERGAAN. — Het Duitse Reichsversicherungsamt heeft ten opzichte van de vraag of een verzekerde recht op uitkeering behoudt, als hij een tot zijn herstel noodige operatie afwijst, een belangrijke beslissing genomen. Een verzekerde, bij wien door een ongeval het rechter oog was beschadigd, had een rente van $33\frac{1}{3}$ pCt. gekregen. De controleerende arts was van oordeel, dat een iridectomie verbetering kon brengen. De Berufsgenossenschaft deelde den verzekerde mede, dat de operatie niet bijzonder pijnlijk en betrekkelijk ongevaarlijk was, en dat geen algemeene bedwelming noodig zou zijn, en noodigde hem uit, zich tot het ondergaan der operatie in een ziekenhuis te doen opnemen. Hij weigerde dit, en toen hij met intrekking der rente werd bedreigd, stelde hij als voorwaarde, dat men schriftelijk voor den goeden afloop zou instaan. Nu werd de rente ingehouden, waarop de verzekerde een klacht indiende bij het Reichsversicherungsamt. Dit stelde hem echter in het ongelijk; hij had de ongevaarlijke en weinig pijnlijke operatie, die waarschijnlijk zijn gezichtsvermogen zou hebben verbeterd, niet mogen afwijzen (*Allg. med. Centralz.*).

PINKHOF.

INGEZONDEN.

DE TILANUS-MEDAILLE EEN AANMOEDIGING TOT KLINISCH WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK.

Kort na mijn komst te Amsterdam in het jaar 1879 werd ik bij mijn eerste bezoek aan het Genootschap voor Natuur-, Genees- en Heelkunde levendig getroffen door de persoonlijkheid van den toen reeds 83-jarigen C. B. TILANUS, dien ik door mijn leermeester POLANO zoo dikwijls als een groot clinicus had hooren roemen. Een

in vergelijking van mij, reeds bejaard heel- en verloskundige had met jeugdig vuur de chloroformnarkose bij de normale baring aanbevolen, toen de statige figuur van den grijsaard oprees en met gloed zulk een spelen met gevaarlijke middelen als ongeoorloofd afwees. Later op den avond na afloop der vergadering vernam ik menig voorbeeld van zijn diagnostische talenten en van zijn groote kennis, maar uit al die verhalen bleef bij mij de indruk overwegen van zijn onbaatzuchtig en, niettegenstaande de bescheidenheid, toch zoo hoog karakter. In de oudere jaargangen van het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*, daaronder begrepen de 1ste Serie van 1858—1865, vond ik naast vele korte mededeelingen, door hem in het Genootschap gedaan, slechts enkele grootere opstellen van zijn hand. Maar, de mededeeling zij kort of lang, steeds treft de nauwkeurige en scherpe waarneming van het ziektegeval en het groote gewicht aan het onderzoek na den dood en aan de ontleding van het praeparaat gehecht. Men leze bijv. het opstel „*Over de spontane scheiding der epiphyse*” in het *Tijdschrift* van 1862 om zich een voorstelling te vormen, hoe de destijds in vergelijking van thans nog zoo hulpeloze klinische wetenschap zulk een scherp nuchteren waarnemer noodig had om haar uit de windsels eener te zeer theoretische pathologische anatomie los te maken. WURFBAIN getuigt in zijn herdenkingsrede, in de buitengewone vergadering van het Genootschap op 16 September 1885 uitgesproken, dat „het onderwijs van TILANUS duidelijk, helder, bevattelijk en „eenvoudig was: het had immers een praktische strekking . . . en, naar TILANUS” „meening, dient geleerdheid als hulpmiddel, als instrument van studie ter hand te „worden genomen, maar niet als pronkmiddel uitgestald, ten einde des bezitters rijkdom te verkondigen”. . . . „De zucht naar nieuwe uitvindingen leidt de aandacht af „van hetgeen goed is” . . . Hij wijdde het liefst zijn zorg aan de klinische heilkunde; „in een bezigheid, waarbij intellectueele macht en praktische kennis te zamen gaan, „stond dat gedeelte het hoogst bij hem aangeschreven, waarbij het intellectueele ver„mogen het meest werkzaam was. De chirurgie was voor hem een wetenschap, wier „voornaamste roeping is de oorzaken en het wezen der ziekte te leeren kennen, den „weg en de middelen te zoeken om de stoornissen te wijzigen of te verbeteren; die „roeping werd door hem niet opgeofferd aan onmogelijke kunstbewerkingen, noch „aan schitterende operatieve handgrepen . . . Eenvoudig als hij was, pleitte hij „steeds voor vereenvoudiging”.

Ter herinnering aan dezen C. B. TILANUS, den vader van den onder de ouderen van ons beter bekenden onovertroffen operateur J. W. R. TILANUS, hebben leerlingen en vereerders een fonds gesticht, dat in het jaar 1885 aan bovengenoemd Genootschap werd overgedragen om alle vijf jaren aan een verdienstelijk Nederlandsch heilkundige een gouden medaille uit te reiken en dit wel — volgens art. 2 der statuten — meer bepaald aan „den schrijver op het gebied der heilkunde „in haren meest uitgebreiden omvang, die daarvoor naar het oordeel van het Genootschap het meest in aanmerking komt”. In het jaar 1886 zou de eerste bekroning geschieden.

Of de medaille zou dienen ter *huldiging* van zeer bekende personen, of wel ter *aanmoediging* van jonge onderzoekers, werd toen in den laatsten zin opgevat; slechts de werken van twee destijds nog jeugdige schrijvers werden ingezonden. Maar toen deed zich de moeielijkheid voor, dat, terwijl slechts één medaille beschikbaar was, de algemeene vergadering de werken van dr. H. TREUB en die van ondergeteekende „gelijkelijk de eer der bekroning waardig keurde”. Deze moeielijkheid werd opgelost door het besluit, dat „dit jaar de medaille zelve niet zal worden uitgereikt”.

Terwijl in het jaar 1895 ZWAARDEMAKER de eer der bekroning ten deel viel, geschiedde in het jaar 1900 de beslissing in anderen zin, toen aan den destijds reeds hoogbejaarden DE MOOIJ de medaille voor zijn vele verdiensten werd toegekend. In het jaar 1901 werd echter de regeling getroffen, dat in het vervolg slechts personen,

die „hoogstens gedurende 14 jaren den titel van arts of doctor dragen” in aanmerking mochten komen, terwijl tevens bepaald werd dat „behalve geschriften op het gebied „der heilkunde in engeren zin, alle oorspronkelijke bijdragen tot de biologische „wetenschappen, die voor de heilkunde gewichtig zijn, bij de toekenning der medaille „in aanmerking genomen worden”.

Krachtens deze regelen volgen achtereenvolgens de bekroningen van BOLK in 1905, BOEKE in 1910 en ARIËNS KAPPERS in 1915.

De commissie van beoordeeling van het jaar 1910 verklaarde in haar uitspraak, dat van twee personen de werken waren ingezonden; „de eerste groep van werken „van experimenteel-heelkundigen aard verheffen zich zeer boven het gemiddeld werk „der jonge onderzoekers”. Maar omdat de tweede groep, die zich op ontleedkundig-physiologisch gebied beweegt, volgens de eenparige meening der commissie hooger staat, werd van een verdere beoordeeling dezer heilkundige werken afgezien.

Maar zou bij een dusdanigen maatstaf, waarbij de wetenschappelijkheid van den arbeid hooger wordt gesteld dan zijn beteekenis voor de heilkunde, dan nog ooit de bekroning aan een *klinischen* onderzoeker kunnen ten deel vallen? Zal onder zulke voorwaarden „de beoefenaar der heilkunde in engeren zin dan niet liever dit onge„lijke strijdperk voor goed vermijden?” De commissie van beoordeeling voor het jaar 1915 stelt deze vragen en, op den voorgrond stellend „dat het de bedoeling van „stichters der TILANUS-medaille geweest is de beoefening der wetenschappelijke heilkunde te bevorderen”, betuigt zij haar „teleurstelling, dat geen enkele der drie inzen„dingen werken bevat, die thuis behooren tot het engere gebied der chirurgie”.

Deze opmerkingen werden aanleiding, dat een commissie benoemd werd tot herziening der regelen, welke commissie eenparig van oordeel was, dat de woorden „*biologische*” wetenschappen behooren vervangen te worden door die van „*klinische*” wetenschappen. Dienovereenkomstig werd door de jaarlijksche algemeene vergadering van den 25sten October ll. besloten. Voortaan zal dus „de Heilkunde in haren meest uitgebreiden omvang”, zooals de woorden der statuten luiden worden opgevat als te zijn bedoeld niet in de richting der voorbereidende *biologische* wetenschappen, maar alleen ruim in de richting der *klinische* wetenschappen. C. B. TILANUS was hoogleeraar in heel- en verloskunde; alle aftakkingen der heel- en verloskunde zijn dus in de heilkunde begrepen. En, aangezien tegenwoordig wel elk orgaan van het mensche„lijke lichaam te zijner tijd ook heilkundig behandeld wordt en de ziekten ervan daa„rom tot het gebied der heilkunde in ruimeren zin behooren, schijnt het mij toe, dat voortaan wel alle werken van klinische wetenschap zullen kunnen mededingen. Zulk een ruime opvatting wordt door de commissie van advies nog nader uitgebreid door de toevoeging, „dat daarbij de anatomie en de physiologie zijn ingesloten, voor zoover „die op aan de pathologie ontleende onderwerpen betrekking hebben”; immuniteits„leer en serologie worden als voorbeelden met name genoemd. De reeds bestaande leeftijdsbepierking bleef onveranderd gehandhaafd. De medaille zal dus ter aanmoedi„ging en niet ter huldiging blijven dienen.

Dit besluit acht ik voor de jeugdige onderzoekers op klinisch gebied zóó gewichtig, dat ik meen goed te doen daarop nu, drie jaar vóór de eerstvolgende oproeping, de aandacht te vestigen. Het recht daartoe meen ik te ontleenen aan de veelzijdige aan„raking met het instituut der TILANUS-medaille, die mij, tevens den oudste, en thans bovendien oud-hoogleeraar in heilkunde, te beurt viel. In 1885 werd ik, zooals boven gezegd is, als jeugdig schrijver zelf ter mededinging voorgedragen; driemaal had ik zitting in de commissie van beoordeeling, tweemaal vóórdat de leeftijdsbepierking was ingevoerd, en éénmaal daarna; ik was dus in de gelegenheid de moeielijkheden eener bekroning bij mededinging uit beide standpunten van nabij te onderzoeken; ten slotte was ik de inzender van de experimenteel-heelkundige werken van een jeugdig schrij„

ver, waarvan de commissie van 1910 verklaarde, dat, „ware alleen het werk van „dezen schrijver aangeboden, wij ter dege zouden hebben moeten overleggen, of het „de hooge onderscheiding, die wij in de TILANUS-medaille zien, waardig kon worden „geacht”. Deze ondervinding gaf mij het recht in de laatste commissie van wijziging der regelen, waarin ik eveneens zitting had, met nadruk erop te wijzen, dat, indien biologische werken gelijke rechten als die op het gebied der heilkunde in engeren zin bleven houden, in het vervolg géén heilkundige nog zijn toestemming tot mededinging zou willen geven. Niet dat ik de in 1910 gevallen uitspraak met de toen bestaande regelen in strijd heb geacht. Ware in de laatste vergadering de leeftijdsbeperking opgeheven geworden en zou iemand voor de bekroning van 1920 mijn eigen werken inzenden, zoozeer als ik het zou waardeeren dan kans te hebben de eer der bekroning nogmaals met TREUB „gelijkelijk” te worden waardig gekeurd, zoo zeker zou ik mij verzetten tegen een m. i. voor mij wanhopige mededinging met onderzoekers dan ook van rijperen leeftijd op het gebied der in wetenschappelijken zin zooveel hooger staande biologische wetenschappen.

Aldus verheug ik mij over de ten gunste der klinische wetenschappen gevallen beslissing. Voorzeker zullen de jeugdige klinici, nu zij in het vervolg slechts onderling zullen wedijveren, bedenken, dat de TILANUS-medaille niet alleen haar hooge waarde ontleent aan de nagedachtenis van den grooten clinicus, ter wiens hulding zij werd ingesteld, maar tevens aan de inter-academiale beoordeeling, die haar toewijzing met zich brengt. De beteekenis van zulk een inter-academiale uitspraak moge blijken hieruit, dat, behalve de bejaarde DE MOOIJ en de pas bekroonde ARIËNS KAPPERS, alle bekroonden — zelfs TREUB en ondergeteekende, ofschoon zij beiden het goud niet mochten zien — vroeger of later tot het hoogleeraarsambt werden geroepen. Op grond dezer ondervinding schijnt mij de bekroning inderdaad een aanmoediging te zullen zijn voor een ieder, die de kracht in zich voelt tot een hogere roeping, zoowel waar hij zelf den lokkenden Mammon wenscht af te wijzen als waar van buiten af een dwang tot vestiging in de praktijk hem wordt opgelegd. Moge de veelheid van inzendingen in het jaar 1819 bewijzen, dat vele jeugdige Nederlandsche klinici de tegenwoordig zoo ruime gelegenheid, in de vele klinische assistentschappen geboden, ook in wetenschappelijke richting weten te benuttigen.

Amsterdam, 1 November 1916.

J. A. KORTEWEG.

DE TEGENWOORDIGE ROODVONKBESTRIJDING.

I.

Wij mogen collega HEIJERMANS dankbaar zijn, dat hij door zijn artikel in het vorige nummer de tegenwoordige roodvonkbestrijding aan de orde heeft gesteld. Want inderdaad, de wijze, waarop de ziekte te Amsterdam blijft heerschen, kan niet tot tevredenheid stemmen, en mag terecht de vraag doen stellen, of de groote offers, die o. a. aan ziekenhuisverpleging worden ten koste gelegd, terecht gebracht zijn. Het zij mij vergund, enkele opmerkingen te maken over de drieledige slotsom, waartoe hij gekomen is.

Ad 1. Schrapping van het roodvonk uit de wet op de besmettelijke ziekten, om daardoor het kenmerk voortaan onnoodig te maken.

Collega HEIJERMANS ziet hierbij over het hoofd, dat in deze wet nog vele andere maatregelen worden voorgeschreven, die hij toch vermoedelijk ook niet zou willen nalaten; om slechts enkele te noemen, moge ik wijzen op het verbod van het bezoeken van scholen, op het vervoer van lijders, enz.. Ik zal hierop echter niet nader ingaan en alleen letten op zijn wensch, om de „briefjes” te laten verdwijnen.